

Nie je

I.

Dokonca aj cez hrubé rukavice cítil bolesť v kĺboch, ktorú spôsoboval mráz. Drkotali mu zuby a zo všetkých síl sa snažil udržať krok so statnou postavou starého otca. Tomu spod kabáta vytŕčal koniec čierneho obuška zaveseného na opasku. Pomaly kráčali hore ulicou smerom k cintorínu, od úst im stúpala šedá pára, strácajúca sa v žiare pouličných lúčov. Nebyť ich, nevideli by nič. Temnota vo svojich útrobach trávila mŕtvy mesiac. Ulice boli tiché a prázdne, kde tu sa z bytoviek ozvalo vŕzganie balkónových dvier, cvaknutie zapalovačov a kašeľ fajčiarov.

Do brány cintorína sa opieral vietor, kovové záchvevy plechov doznievali v pravidelnom rytme. Oká pletiva boli pokrivené od ľudí preliezajúcich plot po zamknutí brány. Nebolo vidieť ani na krok. Nehoreli takmer žiadne sviečky, iba občasne sa odraz oranžového plameňa mihol na pozostatkoch špinavého snehu. Dnes ráno vykopali čerstvý hrob, z vlhkej hlíny ešte stále stúpala para. Okraje hrobu boli obložené svetlými doskami na ktorých skveli odtlačky zablatených topánok. Ten pokoj bol fascinujúci, žiadne slová, iba zvuky pripomínajúce koniec. Šeľest v korunách topoľov, trepotanie celofánov rozlúčkových kytíc, poryvy omínajúce čierne kontúry domu smútku. Starý otec vybral z vrečka kabáta zväzok kľúčov a z kútikov úst si kockovaným kapesníkom utrel sliny. Zamkol bránu a čosi vnukovi povedal, ten sa na neho usmial. Nemal však potuchy, čo starý otec povedal, od porážky mu nebolo dobre rozumieť.

Než sa vybrali domov, zastavili sa ako vždy v krčme. Sterilné neóny, hluk, kúdole dymu, cez ktoré nebolo možné vidieť na pol metra. Starého otca už na jeho stabilnom mieste vítali kamaráti. Líca sa im pýrili pálenkou a z úst sa im šírili zápach sled'ov. Jeden z nich mávol rukou a poldeci borovičky rozlial na gumený obrus. Rukou si tekutinu zhrnul do druhej dlane ako omrvinky, priložil si ju k perám a vcucal ju do seba, slastne si potom oblízal obe dlane a objednal si ďalšiu borovičku. Starý otec do seba obratom nalial veľké pivo. Pozrel sa na vnuka stojaceho pri jeho stoličke. Spýtal sa ho či nechce malinovku. Starému otcovi sa artikulácia zakaždým zlepšila alkoholom. Všetci muži pri stole spozorneli a upreli svoje pohľady na chlapca. Vyzerali ako keby so zatajeným dychom očakávali vyrieknutie detskej múdrosti vedúcej k prehodnoteniu ich životov. Nedočkali sa. Chlapec odvrátil tvár a nesúhlasne pokýval hlavou. Starý otec mu do dlane strčil zopár

minci a povedal mu nech sa ide hrať. Chlapec pookrial. Vydal sa k automatom, s ťažkosťami sa usadil na vysokej stoličke. Vedľa neho sedel holohlavý chlap s tetovaním na krku. Urbi et orbi. S rozpakmi a ponížením neskôr v krčme priznal, že na krku chcel nosiť nápis Ora et labora, žiaľ rozdiel spoznal až príliš neskoro. Noha sa mu triasla od nervozity, uprene pozoroval displej. Hruška, hruška, žolík. Vyfúkol dym a od hnevu si päšťou búšil do stehna. Z úst sa mu rinula sprška nadávok. Keď si uvedomil, že vedľa neho sedí dieťa, ospravedlnil sa a zadíval sa na chlapcov automat. - Ako tak pozerám ... Ani jeden z nás dnes nemá šťastie ... - Chlapec nevedel o akom šťastí to muž hovoril. Pred očami sa chlapcovi s každou mincou rozvírila vábivá hra obrázkov a zvukov pútajúcich pozornosť. Nikdy tie mince už späť nevidel ani to na rozdiel od prostoduchých dospelých nečakal.

Starý otec bol už celý červený, keď sa rozhodol postaviť. Pridržiaval sa operadla a s výzganím posunul stoličku po bielych kachličkách. Nemotornými pohybmi na seba navliekol kabát a kontumačným mávnutím ruky sa bez slov pobral od stola. Jeho priatelia sa k odchodu nezberali. Chlapca pútal výraz jedného z dedových priateľov. Bol to vysoký statný muž, ktorý na svet upieral zlé oči. Tmavé zreničky posadené v úzkych štrbinách posadaných pod hustým zrasteným obočím. Vrásky na jeho tvári vyzerali ako hlboko zoraná pôda. Ruky sa mu vždy triasli ako keby sa v nich zmietať nejaký vnútorný vietor. Kĺby mu krivila artróza a z červenej kože na krku sa mu dral mohutný ohryzok. Chlapec si uvedomil, že ešte nikdy nepočul jeho hlas. Predstavoval si ako znie. Neľudsky. Až o niekoľko rokov neskôr sa chlapec dozvie, že ten muž nikdy neprehovoril. Matka ho na tento svet priviedla bez jazyka. V ústach sa mu kymácal kýpeť pripomínajúci červa. Vždy len ticho načúval. Jeho život nebol dlhý. Jednej noci sa pošmykol pri jarku, opitá hlava sa mu závratne točila okolo vlastnej osi, nedokázal vstať a tak si povedal, že sa z toho vyspí. Uložil sa k spánku zvanému večnosť. Druhé ráno jeho koža červená ako pečené jablko vybledla. Už pripomínala pyšné krky bielych labutí.

II.

Dom smútku po celom obvode lemovali obrovské presklené tabule. V ten deň viselo na nebi vytrvalé slnko a jeho lúče vrhali do domu svetlo radosti po šedej zime. Uprostred domu bol obdĺžnik vrhnutý do studeného tieňa a v tom tieni stala mahagónová rakva na katafalku. O hodinu mal začať pohreb. Starý otec bol odomknúť a vnuka viedol so sebou. Vstúpili do vnútra. Teplý vzduch oťapil starého otca v kabáte a na vysokom čele mu navreli kropaje potu. Kabát zavesil na vešiak pri vstupe a z vrečka úpletovej vesty si

vybral rovnaký kapesník do ktorého si utieral sopeľ, či sliny. V týchto dňoch mal vypité už od rána a pod ovisnutými očnicami sa mu tiahli pásy rumenca.

Z otvorenej rakvy bolo vidieť siluetu mŕtvej. Z nalešteného dreva sa vzdúvala ako reliéf krajiny. Údolia, kotliny, kopce, najvyšší vrch, tvorený zahnutým havraním nosom. Bola to ale mŕtva krajina, ešte aj slnko sa jej bálo dotknúť. Chlapec uprene pozeral k zosnulej. Starý otec ho vzal za ruku a pomaly viedol k rakve. Steny domu sa približovali a zo zovretia smrti nebolo úniku. Jej dielo ležalo pred chlapcom pokojne a bez pohnutia. Stará žena bola zahalená v čiernom a okolo hlavy mala uzlíkom uviazanú čiernu šatku. Nad perami sa jej skveli jemné fúzy, oči mala vpadnuté a zošúverená koža bola pretkaná tisícami vyschnutých vrások. Chlapec by prisahal, že jej pery boli ohnuté do nepatrného úsmevu. Prsty na rukách mala prepletené, urputne v nich zvierala ruženec. Ježiš odvracal svoj pohľad od ženy, pôsobil ako keby bola jej smrť pre neho zlyhaním. Chlapec cítil nutkanie dotknúť sa mŕtvych rúk.

Starý otec sa stratil kdesi v tmavej chodbe vedúcej do útrobu domu. Zažal svetlo. Žiarovkou otriasol elektrický výboj a mohutným prasknutím z nej vyprchalo všetko svetlo. Starý otec si začudované povzdychol. Spolu s vnukom zišiel dolu betónovými schodmi do údržbárskej miestnosti v pivnici. Tá susedila s obrovskou chladnou miestnosťou v ktorej boli po bokoch stien mohutné kovové regály, v ktorých spočívali rakvy. Veľké, malé, detské. Mohlo ich byť tak zo desať. Na stole boli položené vzorkovníky. Rôzne uhly, zaoblenia, zdobenia, lesklé, matné, palety farieb. Takmer to vyzeralo ako keby na tom mŕtvemu záležalo. Možno sa rodiny raz za čas chystali hrob vykopať a len tak sa pokochať správnym výberom truhly. Chlapec si spomenul na jeden večer so starým otcom v krčme. Starého otca sa priatelia pýtali, či je v robote všetko na pokoji. Jeden z nich povedal, že pohreb sú pre neho vyhodené peniaze. Keď ho smrť vyslobodí od jeho blízkych, veľmi si prial aby jeho hnijúce pozostatky vyhodili niekam na pole a ušetrili ho luxusu rakvy.

Starý otec vzal náhradnú žiarovku, šiel vnukovi čosi povedať. V tom ho však prerušil zvonček na dome. Starý otec sa bez rozmyslu vybral k dverám a vnuka nechal v pivnici. Zo zabuchnutím vchodu do pivnice, starý otec samočinne zhasol svetlo. Vnuk osirel v nepriestupnej tme pred dverami do miestnosti plnej rakiev. Tma bola taká hustá že sa jej človek mohol dotknúť. Mohol ju zovrieť ako chuchvalec čierneho popola a rozmazať si ju po tvári a tele. Cítil ako vdychuje ten kalný prach a usádza sa mu na pľúcach a duši. Zavalovala ho úzkosť. Dvere sa bez jeho pričinenia s vŕzganím otvárali. Chlapec začínal zadúšavo plakať, vedel, že za dverami sedí a diabol a kŕmi ľudský strach sírou. Rakvy boli prázdne a predsa mal chlapec pocit, že počuje škrabanie ľudských nechtov, snažiacich sa

vymaniť z večných posteli. Z tenkých škár sa von drali prsty snažiace sa nadvihnúť masívne kusy zdobeného dreva. Chlapec do seba vháňal vzduch prerývanými plytkými vdychmi. Obchádzali ho mdloby. V tom sa priestorom rozhostilo chlácholivé svetlo vláken. Starý otec chytil chlapca za ruku a vyviedol ho hore schodmi. Smerovali k východu, v drevených laviciach už roztrúsene sedeli postavy v čiernom. Niektorí pozostali svoje slzy schovávali za slnečné okuliare.

Starý otec kúpil vnukovi veterník. Chlapec ho hltavo jedol a v ústach sa mu miesila chuť sladkého krému s údeným zápachom cigaretového dymu. Dedo do seba obrátil poldeci a vnuka sa spýtal či mu chutí. Chlapec súhlasne pokýval hlavou, na jeho vlasoch spočinula mozoľnatá ruka starého otca a neohrabaným hladkaním mu strapatil vlasy.

V ten večer chlapcovi začali horieť líca a celý sa triasol zimnicou. V snoch videl zlé mátohy. Tiché, mlčanlivé a zjavujúce sa málokedy. Napriek tomu neodbytné, trúchlivé oči ožívajúce za vešpier. Zobudil sa uprostred noci v obliečkach prepotených studeným potom. Vkráčal do spálne za matkou, ta sa mu na okamih zaďívala do očí. Položila mu na čelo teplú ruku. Matka sa ho len rečnícky spýtala, čo s ním je. Chlapec by tento krát odpoveď poznal, no nepovedal.

III.

Konáre košatého orecha zatieňovali polovicu záhrady. Mal bohvie koľko rokov, ale vyzeral, že jeho korene uhnietla prapôvodná sila, ktorá si ho v tomto kúte zeme hýčkala k pamiatke svojej zhýralosti. Skrz dužinaté listy neprestúpil deň a pôda okolo neho nikdy neschla. Starý otec odmietal jeho výrub. Mnohokrát sa medzi ním a chlapcovým otcom strhla hádka majúca za úlohu vyniesť ortieľ nad stromom. Starý otec sa zakaždým dušoval, že strom pôjde preč len cez jeho mŕtvolu. Nikto netušil prečo k orechu pociťuje sentimentálne pnutie. Nesadil ho, nestaral sa o neho, ba dokonca nemal rád ani orechy. Pri otázke stínania stromu však argumentoval s takou presvedčivosťou, ako keby spolu so stromom mal skonáť aj on.

Nastal ten deň. Čakalo sa pokiaľ zo stromu opadnú posledné orechy, ktoré sa nahádzali do zelených plastových prepraviiek. Veľká väčšina z nich potom putovala do miestnej pekárne. Noc pred stínaním výdatne pršalo, ale otcovi sa to už nechcelo naťahovať. V sobotňajšie ráno ťahal lanko štartéra motorovej píly, tá len zlovestne vrčala a dymila. Napokon sa s ťažkosťami rozkašľala. Reťaz okolo seba metala nepatrné kvapky oleja. Ráznym krokom sa v zablatených topánkach zo starej stvrdnutej kože približoval starý otec. Podráždeným tónom otcovi povedal, že ak niekto vytne ten strom, tak jedine on.

Otec mu do rúk vrazil pílu a pobral sa k orechu. Celý deň otec, starý otec a strýko zrezávali strom. Jeden z nich orezával konáre a dvaja ťahali lano smerom, ktorým mali konáre padať. Striedavo sa ozývali zvuky píli nasledované praskaním dreva. Konáre vŕzgali ako vráta na starej stodole a s mohutným dunením dopadali na zem. Otriasala sa pod nimi pôda a na znak opovrhnutia okolo seba amputované údy pľuli kúsok mokrého blata. Kúsok vlhkej hlíny vkĺzol chlapcovi do úst. Cítil z tej hlíny horkosť a potupu, jeho telo schladlo ako koreň uvädajúcej byliny. Koruna bola čoraz menšia. Slnko prenikalo skrz vypitvané útroby a každý lúč sa skvel ako nablýskaná čepeľ v chrbte zradeného. Muži medzi sebou nekomunikovali. Sem tam sa vzduchom niesli nadávky. Nič, čo by predtým chlapec nepočul. Upútala ho však jedna z úst starého otca. Jeden z tenkých konárov ho švihol cez tvár a zo špičky nosa sa mu pustila krv. Obvinil z toho saducejov a nazval ich kurvami. Kto boli kurvy chlapec vedel, kto boli saduceji netušil.

Krátko po tretej hodine na obed sa kmeň orecha sa zadúšavým škripotom jeho letokruhov zvalil k zemi. Otec ich začal počítat', jeho činnosť však bola zakaždým prerušená. Boli ich tam desiatky, stovky, zlievali sa do jedného, ale žiaden už nikdy nepribudne. Orech, ktorý pamätal aj Judášovu osiku bol mŕtvy. Otec so strýkom začali obnažovať jeho korene. Snažili sa sledovať ich podzemné cesty, odkrývala sa pred nimi ďalšia spleť koruna, ktorej vetvy sa sapali po susedných pozemkoch. S vervou rúbali sekerami a zakaždým keď sa čepeľ stretla s kameňom nespokojne sykli. Starý otec pil kávu s gruntom a sedel opretý o kmeň mladej višne. Napokon si ľahol na zem, chlapec sa natiahol vedľa neho. Dedo ho ohriakol, z mokrej zeme prechladne. Chlapec ho ale nepočúvol. Záhrada vyzerala z povrchu zeme ako zbrázdnený koberec. Drobné rastliny okolo vyzerali ako stromy a obrie tuje viedli do samotného božieho kráľovstva.

Otec na sklonku dňa privliekol vrtačku. Do mohutného pňa a silných koreňov, ktoré neboli schopní vyrvať, navrtali množstvo hlbokých a širokých dier. Postupne do každej vložili lievnik a do zvyškov orecha liali kyselinu. Keď sa rana naplnila, pokračovali ďalšou. Na druhý deň kmeň zružovel. Zhruba o mesiac zoslabnuté pozostatky orecha bez námahy vytrhli zo zeme. Dieru zahrabali množstvom hlíny, tu pekne udupali a udusili lopatami. Neskončili pokiaľ nebol povrch jamy rovný a hladký. Nasledujúcich pár týždňov sa po každom daždi hlina prepadla do priehlbiny. Otec zakaždým navážal zeminu, až pokiaľ po jednej nočnej búrke neostala v pôde ani stopa. Orech zrazu nejestvoval.

IV.

Chlapec nemal žiadnu spomienku na starú mamu. Odišla, keď bol ešte malý a jedine zvesti o jej živote pochádzajú z úst druhých, či fotografií. Na jednej spolu so sestrenicou sedia v mohutnom vozíčku, v ktorom stará mama trávila väčšinu času po tom čo jej cukrovka vzala nohu. Chlapec by si prial viacero priamych spomienok, ale kedykoľvek sa v hlave snaží vybaviť si na niečo spojené s ňou, vybaví sa mu len tá fotografia. A starej mamy na nej ani niet. Spomínal si ešte na koberec. Po jej skone, starý otec odobral stoličku na ktorej sedávala pri obednom stole. Vo vzorovanej tkanine po nej zostali štyri ťažko badateľné okrúhle priehlbiny. Keď sa ich chlapec dotkol prstami, boli ich okraje čitateľné ako slepecké písmo. Len ten kto ich vedel čítať, ich dokázal priradiť k smútku nad osobou pre ktorú tu kedysi stávala stolička.

Rodinný dom konečne stál s čerstvo nahodeným brizolitom, v ktorého trblietajúcich čiastočkách sa odrážali posledné zvyšky peňazí, keď zomrela stará mama. Otec so strýkom si pár hodín po tom, čo sa všetky zrkadlá v dome zahalili do čiernych mundúrov vzali lopaty a čakany. V neforemných hrubých bundách, vlnených rukaviciach a čiapkach, ktoré im neustále padali do očí sa rýpali v zmrznutej novembrovej zemi. Sopeľ si utierali do rukávov a aj napriek chladu cítili ako im po chrbticiach steká teplý pot. Kopat' v zmrznutej zemi je rovnaké ako kopat' vo vyprahnutej zemi. Rýle aj krompáče ulamujú z pôdy len po štipkách a s pribúdajúcimi okamihmi sa každý pohyb a snaha javia ako čoraz zbytočnejšie. Starý otec nad nimi stal bez pohnutia, díval sa na zväčšujúcu sa jamu. Sivé mraky sa pomaly presúvali nad jeho hlavou a čiernym tieňom jeho postavy nepohol ani vietor, hvízdajúci pomedzi hroby.

S každým približujúcim sa výročím sa nálada starého otca zhoršovala. Vtedy s ním chlapca nikam nepúšťali. Zamkol cintorín a pobral sa do krčmy, kde sa usmieval a rozprával žoviálne alkoholické príhody o jeho bývalých kolegoch z práce, ktorí v stave núdze pili okenu, či vodu do odstrekovačov. Nezáležalo na tom koľko vypil, stále si uvedomoval čo hovorí. To ho dostávalo do nepříčetnosti. Mysleť mu nedávala odpočinúť. Keď sa v noci vrátil domov, uľahol v šatách, ktoré mal na sebe odeté už niekoľko dní. Nesprechoval sa a neumýval si vlasy. Zhruba po dvoch týždňoch začal páchnuť ako skysnutá zatuchlina psa, ktorú kedysi chlapec s kamarátmi objavili pri potoku, zakrytú čiernym igelitom. Ten puch sa zhoršoval dažďom.

Jedného večera sedel starý otec v kuchyni a jedol polievku. Roztrasenými rukami si prikladal lyžicu k perám. Matka chlapca sedela oproti nemu so zovretou čeľusťou a snažila

sa nedýchať. Keď už nevládala, nasala do seba lepkavý marazmus, ktorý jej leptal nosnú dutinu. Starý otec bol vyziabnutý a neisto kládol jednu nohu pred druhú. Vyzeral ako keby sa snažil dovoliť mysli nasledovať telo a pritom nikam nekráčať, stal na mieste. Jeho nohy vážili tonu a jedine čomu naslúchal boli temné ozvy stareckého srdca.

V jeden nedeľný podvečer zazvonil telefón. Otec sa strhol s polospánku v kresle a nervným tónom vyslovil do slúchadla slovo prosím. Bez slova ho po minúte položil a prešiel do kuchyne. Vo vchodových dverách sa o pár sekúnd zjavil starý otec. Pri vyzúvaní topánok ťažko odfukoval a čaptavým krokom sa presunul chodbou do kuchyne. Sivé vlasy mal na koncoch zožltnuté od dymu, pokryté boli vrstvou mastnoty. Strhla sa hádka. Otec napokon schytil starého otca za golier a celou silou ho ťahal ku kuchynskému drezu. Bolo to ako ťahať do vane psa, ktorý všetko svoje svalstvo vypne v snahe ubrániť sa čistote. Otec mrskol telom deda, takmer mu hlavou vrazil do vodovodnej batérie. Starý otec mal hlavu zatlačenú v dreze a na čele ucítil chlad plechového umývadla. Na zátylku ucítil horúcu vodu, celý čas vydával zvuk ako keby márne lapal po dychu. Kašľal, pľul a márne sa snažil vymaniť z otcovho zovretia. Ten do rúk schmatol fľašu s kuchynským saponátom a ružovou viskóznou tekutinou polial dedovi hlavu. Z drezu začali kypieť chuchvalce bielej peny, sunuli sa cez okraje a stekali po skrinkách na podlahu. Bol to výjav pripomínajúci nočnú moru. Bosorák topil svoju bezbrannú obeť v kotlíku naplnenom vývarom, ktorí počas polnočných omší pili všetci diabľovi spiklenci. Matka priniesla uterák. Do kuchyne prenikali posledné lúče večerného slnka. Tvár starého otca rámovali vlasy jemné ako vlas dieťaťa. Ich sivá farba pripomínala farbu z kostolných stien. Tváre svätcov kúpajúce sa v orgánovej hudbe a dotýkať sa ich smelo len božské svetlo odrážajúce sa od farebných skiel sakrálnych vitráží.

O pár dni neskôr sa starý otec začal znova holiť a podráždené líca si natieral alpou. Vrátil sa k obvyklým činnostiam a chlapca mohol znova brávať so sebou. V jeden podvečer počas leta spolu sedeli na terasa krčmy. Starý otec bez slova sedel, zo škatuľky zápaličiek vyberal jednu po druhej a zapaloval ich. Chlapcovi na otázku, čo robí, neodpovedal. Podal mu hrst drobných a poslal ho k automatu. Z predchádzajúcich skúsenosti už chlapec vedel, že radovať by sa mal sérií rovnakých symbolov a tak ho už nesúrodé reťazce ovocia, nedokázali opantať. Sedel však pri ňom pokiaľ sa v útrobach nestratila posledná minca, nadobudol totiž pocit, že jeho starý otec chce byť sám. Vrátil sa k nemu asi po hodine. Starý otec v prstoch omieľal prázdnu škatuľku, sústredenú ju hnetol, stláčal až ju napokon beztvárú a zničenú hodil do prázdneho popolníka. Pred ním stálo v rade naukladaných tridsaťosem zuholnatých drobných drievok.

Chlapec nad týmto výjavom mnohokrát premýšľal aj v dospelosti. Jeho záľubou sa stalo pálenie zápaliiek a dotýkanie sa horúceho vosku sviečok. Škrtnutie vôkol seba roznieslo pach síry. To zaiskrenie bolo ako začiatok konca. Oranžový plameň vzbĺkne, jeho hrejivosť prestúpi celú zápalku a plameň sa sunie až k bruškám prstov. Po chvíli sa teplo stane neznesiteľné a nutkavá potreba zhasiť túto vášeň zvíťazí. Prchavé záchvevy dymu sa zvyčajne rozplynú v tme. Zostanú len čierne, zuhoľnatené drievka zohýbané do čudesných tvarov. Zápalky sú ako všetky pekné veci v živote, pomimutélné. Na ten plameň sa však nedá zabudnúť, ten je ako láska, nejde ho predstierať.

V.

Cintorín sa začal rozširovať. Ako prvé padlo stromoradie tiahnuce sa pozdĺž plotu. Z čiernej pôdy trčali pne postínaných stromov. Čneli tam ako mrzáci plačúci nad neschopnosťou odieť svoje zmrzačené telá. Osamotené už nedokázali nájsť silu vytiahnuť sa za vzduchom a svetlom. O chvíľu pozostatky vyhrabú bagre a ich miazga už nikdy nebude prúdiť do konárov, či lístia. Obrovské diery po ich koreňoch vyzerali ako mŕtve očné jamky, z ktorých buľvy niekto násilím vydlabal. Starý otec sa pozeral na mužov v oranžových vestách, ktorí kmene nakladali na ložné plochy mohutných nákladiakov. Tie sa sťažka pohýnali a ich kolesá za sebou nechávali pásy zaschnutého blata. Vietor sa tu viac nemal do čoho opierať. Už nikdy nebude lomcovať korunami a odtrhávať konáre. Chlapec premýšľal, či si starý otec v spomienkach vybavuje orech. Okrem stromov zmizli aj židovské náhrobky. Nebolo ich veľa, boli zanedbané a križovali sa do všetkých smerov. Nečitateľné písmo zvetrávalo, z každej škáry a praskliny sa na povrch drali zelené machy a buriny, klíčiace aj v náznaku životodarného humusu. Nikto z robotníkov netušil kam sa podeli. Všetci svorne mykali plecami a nechápavo krútili hlavami.

VI.

Skon starého otca prišiel začiatkom novembra. Sedel na diváne potiahnutom hnedou dekou. Mnoho rokov na tom kuse nábytku vyspával opicu, v čase smrti sa však z neho postavil triezvy, po krátkom popoludňajšom spánku. Popred otvorene dvere spálne prešla jeho dcéra. Šla do špajze po zavarané uhorky. Keď zbadal mihnutie jej postavy, oslovil ju menom. Povedala mu nech počká. Vzala do rúk sklo so zavaraninou, zavrela dvere a vošla do spálne starého otca. Ostala stáť bez slova. Starý otec ležal na chrbte. Obe nohy a pravá ruka sa bezvládne dotýkali koberca. Vedela, že je mŕtvy. Pokojne odniesla

sklo do kuchyne a položila ho doprostred stola. Vrátila s k starému otcovi a zavrela za ním dvere.

Chlapcov otec triasol rukou obhliadajúceho lekára. Pozrel sa starému otcovi do očí a spýtal sa či toho zvykol vypit' veľa. Otec prikývol. Po slovách ... pravdepodobne cirhóza, si lekár rám okuliarov zasunul k špičke nosa a obrátil do seba pripravené poldeci domácej slivovice. Chlapec sa spolu so sestrou a sesternicami skrz okno susedného domu pozerali ako muži v čiernych mundúroch, znášajú dole schodmi telo ukryté v rakve z ľahkého plechu. Chlapec by prisahal, že až k nemu sa doniesol zvuk zabuchujúcich sa dvier pohrebného auta. Deda viac nebolo.

Keď v ten večer chlapec vstúpil do domu, kde starý otec vydýchol, obostrel ho smútok. Svetla boli pozhasínané a zrkadlá nevrhali žiaden odraz. V každom kúte blikalo matné svetlo sviečok, vosk sa potichu vrstvil do podivných obrazcov. Všade bolo prázdno, až na obývačku. Z nej sa nieslo množstvo hlasov. Susedia, známi, ženy ktoré podnapitý strýko neustále volal plačky. To pomenovanie vyslovoval opovržlivo. Stále na nich zazeral úkosom ako keby sa mu chystali ukradnúť zlaté retiazky, ktoré schovával v jednej zo zásuviek obývačkovej steny. Dospelí nevedeli ako zabaviť deti zmätené z tej nepietnej seansy. Jedna z plačiek im do kúta priniesla album plný svätých obrázkov. Mohlo ich tam byť možno aj sto. Položila ich na zem a pokynula deťom aby niečo vybrali dedkovi do hrobu. Na jednom z nich bol Ježiš, tisnúci si k lícu ovečku. Chlapec ho zovrel v dlaniach.

VII.

Starý otec ležal vystavený na katafalku rovnako ako kedysi ta žena, ktorú chlapcovi ukázal. Ležal v nej rovnako ako žil, potichu. Kdesi v kapse vyžehleného obleku mal zasunutý obrázok, vybraný chlapcom. Pohreb sa pomaly presúval k hrobovému miestu, chlapec mu pred zavretím rakve naposledy pohladil chrbát ruky. Bola studená a ten dotyk mŕtvej kože si chlapec vie vybaviť dodnes. Na rakvu dopadali hrudy hliny a chlapec videl prvýkrát svojho otca plakať. Stál tam a zo zadúšavým plačom sa pozeral ako nad telo jeho matky spúšťajú telo otca. Chlapec sa nezmohol ani na slzu.

Na kare sa zišlo množstvo chlapcovi neznámych ľudí, ktorí sa dušovali, že starého otca poznali. Všetci sa postavili k prípitku a poldeci stálo aj pred deťmi. Rodičia neustále opakovali, nech štamprlíky len symbolicky pozdvihnú. Chlapcova desaťročná sesternica ale ponaučeniu nedbala. Obrátila slivku do seba, celá zahorela a zachvátil ju dávivý kašeľ. Zbledla ešte skôr než k nej pribehla matka. Tá ju odviedla na záchod a nad misou jej do úst pchala prsty. Sesternica sa do sály vrátila vyčerpaná a po chvíli zaspala na čalúnenom

gauči pri radiátore. Priatelia starého otca z krčmy si po polhodine a výdatnom guláši začínali rozt'ahovať kravaty, rozopínali si vrchné gombíky na košeliach a v pohodlných posedoch začínali tráviť. Pravidelne si uhýnali z fl'asiek, aby im nesadlo na žalúdok. Chlapec sa nevedel zbaviť myšlienky, že všetci neznámi prišli na pohreb len preto aby sa na pamiatku zosnulého zadarmo najedli a opili do bezvedomia.

Neskôr chlapec sedel v pyžame v obývačke nad domácimi úlohami. Lútosťivo sa rozplakal a na stole pred ním sa začali hromadiť premočené vreckovky. Od telefónu začul svoju matku. Komusi do telefónu vrela o chlapcovom náreku. Vraj je to preto, že nechce ísť do školy.